

2-TOM, 10-SON

KRIPTOVALYUTALARNING HUQUQIY MAQOMI VA DAVLAT NAZORATI

Shahnoza Muzrapova

TISU, "Moliya va statistika" kafedrası o'qituvchisi

Shahobiddin Panjiyev

TISU, MMT yo'nalishi 2-kurs 222-guruh talabasi

Annotatsiya

Ushbu maqolada kriptovalyutalarning huquqiy maqomi, turli mamlakatlardagi tartibga solish usullari hamda davlatlar tomonidan qo'llanilayotgan nazorat mexanizmlari o'rganiladi. Kriptovalyutalar rivojlanishi jarayonida huquqiy bo'shliqlar va xavflar ko'plab davlatlarni bu valyutalarni tartibga solish masalasiga ko'proq e'tibor qaratishga majbur qilmoqda. Shuningdek, maqolada davlatlarning kriptovalyutalarni qabul qilish yo'llari va ularning iqtisodiyotga ta'siri muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar. Kriptovalyuta, huquqiy maqom, davlat nazorati, tartibga solish, blockchain, moliyaviy xavfsizlik.

Abstract

This article examines the legal status of cryptocurrencies, regulatory methods in different countries, and control mechanisms used by states. In the course of the development of cryptocurrencies, legal loopholes and risks force many countries to pay more attention to the issue of regulation of these currencies. The article also discusses the ways in which countries adopt cryptocurrencies and their impact on the economy.

Key words: Cryptocurrency, legal status, government control, regulation, blockchain, financial security.

Kirish. So'nggi yillarda kriptovalyutalar moliya bozorlarining yangi tendentsiyasi sifatida katta qiziqish uyg'otdi. Ular an'anaviy moliyaviy tizimlardan farq qilib, markazlashmagan va xavfsiz texnologiya — blockchain asosida ishlaydi. Biroq, bu innovatsiyalar davlat va hukumatlar tomonidan tartibga solinishni talab qiladi. Ochiq bozor, maxfiylik va tezkor tranzaksiyalar imkoniyati nafaqat moliyaviy tizimni, balki jahon iqtisodiyotini ham o'zgartirmoqda. Shu sababli ko'plab mamlakatlar bu yangi moliyaviy vositalar ustidan nazoratni yo'lga qo'yishga intilmoqda.

Asosiy qism. 1. Kriptovalyutalarning huquqiy maqomi
Kriptovalyutalarning huquqiy maqomi dunyo bo'ylab keskin farqlanadi. AQSh va

2-TOM, 10-SON

Yevropa Ittifoqi davlatlarida kriptovalyutalar qonuniy moliyaviy aktivlar sifatida ko'riladi, ba'zi davlatlar esa ularni noqonuniy vositalar deb baholaydi. Masalan, Xitoyda kriptovalyutalar bilan bog'liq barcha faoliyatlar taqiqlangan bo'lsa, AQSh va Kanadada ular soliq solinadigan mulk sifatida tartibga solingan.

2. Kriptovalyutalarning tartibga solish modellari

Har bir davlat o'zining moliyaviy tizimiga asoslangan tartibga solish usulini qo'llaydi. Ayrim davlatlar kriptovalyutalarning muomalasini qat'iy nazoratga olishga harakat qilsa, boshqalari texnologiyani rivojlantirish va iqtisodiyotni raqamlashtirish maqsadida bu jarayonni qo'llab-quvvatlamoda. Misol uchun, Shveysariya va Singapur kabi davlatlar kriptovalyutalarni rivojlantirish uchun qulay sharoit yaratib, investorlar uchun xavfsiz tizimlarni joriy qilishgan.

3. Davlat nazorati va moliyaviy xavfsizlik

Kriptovalyutalarning nazorat qilinishi moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash uchun muhimdir. Blockchain texnologiyasi bilan bog'liq xavfsizlik xususiyatlari tufayli firibgarlik va noqonuniy faoliyatlar oldini olish osonlashadi, ammo kriptovalyutalar anonimlik va maxfiylikni ta'minlagani sababli noqonuniy tranzaksiyalar uchun ham qo'llanishi mumkin. Shu bois, ko'plab davlatlar kriptovalyutalarning noqonuniy faoliyatlarda qo'llanishini cheklash uchun qattiq tartibga soluvchi mexanizmlarni joriy qilmoqda.

4. Kriptovalyutalar va xalqaro qonunchilik

Kriptovalyutalarning global xarakteri xalqaro miqyosda huquqiy hamkorlikni zarur qilmoqda. Hozirgi vaqtda G20 kabi xalqaro tashkilotlar global moliyaviy tizimni kriptovalyutalar ta'siridan himoya qilish uchun bir qator chora-tadbirlar ishlab chiqmoqda. Xalqaro miqyosdagi qonunchilik o'zaro uyg'un bo'lishi kerak, aks holda kriptovalyutalar noqonuniy moliyaviy vosita sifatida davom etishi mumkin.

Xulosa. Kriptovalyutalarning huquqiy maqomi va davlat nazorati bo'yicha turli mamlakatlarda amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar moliyaviy xavfsizlikni ta'minlashda muhim rol o'ynamoqda. Kriptovalyutalarning rivojlanishi global moliyaviy tizimda jiddiy o'zgarishlarni keltirib chiqardi. Shu bilan birga, ularning tartibga solinishi va davlat nazorati samaradorligi kelajakda bu texnologiyaning iqtisodiyotga qanday ta'sir ko'rsatishini belgilaydi.

2-TOM, 10-SON

Foydalanigan adabiyotlar ro'yxati

1. Nakamoto, S. (2008). "Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System."
2. European Parliament. (2018). "Cryptocurrencies and Blockchain: Legal Context and Implications for Financial Crime, Money Laundering, and Tax Evasion."
3. Financial Action Task Force (FATF). (2020). "Virtual Assets and Virtual Asset Service Providers."
4. Zohar, A. (2015). "Bitcoin: under the hood." Communications of the ACM.
5. Galstyan, A. V. (2016). Epistemological-Motivational Bases of Literary Non-Fiction Genre as Factors Determining the Linguistic Structure of the Text. *Wisdom*, 1(6), 21-28. <https://doi.org/10.24234/wisdom.v1i6.59>.
6. Galstyan, A. V. (2013). Several Linguistic Issues of Literary Diary. The International Conference of the Transformation of Education, London, April 22-23, 205-210.

